

Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta ”Suositus – Neuvoston suositus euroalueen talouspolitiikasta”

(COM(2020) 746 final)

(2021/C 123/03)

Esittelijä: **Judith VORBACH**

Lausuntopyyntö	Euroopan komissio, 27.11.2020
Oikeusperusta	EU:n toiminnasta tehdyn sopimuksen 304 artikla
Vastaava jaosto	Talous- ja rahaliitto, taloudellinen ja sosiaalinen yhteenkuuluvuus
Hyväksyminen jaostossa	14.12.2020
Hyväksyminen täysistunnossa	27.1.2021
Täysistunnon numero	557
Äänestystulos	234/1/8
(puolesta / vastaan / pidättyi äänestämästä)	

1. Päätelmät ja suositukset

1.1 EU on ajautunut historiansa syvimpään taantumahan. Tilannetta hallitsee epävarmuus, ja on varauduttava vakaviin uhkiin. Pandemiakriisi todennäköisesti myös kärjistää epätasapainoa ja eriarvoisuutta. ETSK suhtautuu tämän valossa myönteisesti komission suositukseen. ETSK kannattaa myös talouspoliittista lähestymistapaa, jonka avulla tuetaan elpymistä, lisätään investointeja, edistetään sisämarkkinoiden yhdentymistä, varmistetaan oikeudenmukaiset työolot ja -ehdot sekä syvennetään talous- ja rahaliittoa. ETSK kannattaa vahvasti Next Generation EU -pakettia ja kehottaa painokkaasti pääsemään tarvittavaan yhteisymmärrykseen mahdollisimman pian.

1.2 Elpyminen onnistuu vain, jos siihen liittyy talouden ja yhteiskunnan rakennemuutos. Luottamuksen palauttaminen on keskeistä kysynnän vakauttamiseksi. Finanssipoliittisia sääntöjä tulisi suunnata kohti vaurauteen keskittyvää talouden ohjausjärjestelmää, johon sisältyy kultainen sääntö, eikä niitä tulisi palauttaa käyttöön ennen kuin työttömyys vähenee merkittävästi. Kriisin vaikutus eriarvoisuuteen ja sosioekonomiseen epävarmuuteen tulisi ottaa huomioon nykyistä enemmän. Sekä liiketoimintaympäristöä että sosiaalista ympäristöä olisi parannettava. Työmarkkinaosapuolet ja kansalaisyhteiskunta on osallistettava nykyistä enemmän ilmastopolitiikkaan ja kansallisiin elpymis- ja palautumissuunnitelmiin. Lisäksi tarvitaan verotuspolitiikan määrätietoista uudistamista, jotta voidaan puuttua taloudellisiin, sosiaalisiin ja ekologisiin haasteisiin. Pankki- ja pääomaunioni on saatettava valmiiksi, ja rahoitusmarkkinoiden vakaus on asetettava etusijalle.

2. Taustaa

Komissio suositaa, että euroalueen jäsenvaltiot ryhtyvät seuraaviin toimiin:

2.1 Varmistetaan elpymistä tukeva politiikan viritys: finanssipolitiikan olisi pysyttävä kasvua tukevana koko vuoden 2021 ajan. Olosuhteiden salliessa lopetetaan vaiheittain tukitoimenpiteet siten, että voidaan lieventää kriisin sosiaalisia ja työmarkkinavaikutuksia velkakestävyyden varmistamiseksi. Parannetaan julkista varainhoitoa ja kohdennetaan julkiset menot elpymisen ja palautumiskyvyn tarpeisiin.

2.2 Toteutetaan uudistuksia, joilla vahvistetaan tuottavuutta ja työllisyyttä, ja lisätään elpymistä tukevia investointeja tavalla, joka on sopusoinnussa oikeudenmukaisesti tapahtuvien vihreän siirtymän ja digitalisaation kanssa. Edistetään sisämarkkinoiden yhdentymistä. Varmistetaan aktiivinen työmarkkinapolitiikka, oikeudenmukaiset työolot ja -ehdot sekä työmarkkinaosapuolten osallistuminen politiikkojen laatimiseen. Puututaan digitalisaation aiheuttamiin verotushaasteisiin, torjutaan aggressiivista verosuunnittelua ja tuetaan hiilen hinnoittelua ja ympäristöverotusta.

2.3 Vahvistetaan kansallisia institutionaalisia puitteita: aikaistetaan uudistuksia EU:n varojen käytön varmistamiseksi, tehostetaan hallintoa, vähennetään yritysten hallinnollista taakkaa ja otetaan käyttöön tehokkaat puitteet petosten, korruption ja rahanpesun torjumiseksi. Parannetaan maksukyvyttömyyssääntöjä, selvitetään järjestämättömät vastuut ja varmistetaan pääoman kohdentaminen.

2.4 Varmistetaan makrotalouden vakaus: ylläpidetään talouden luottokanavia ja jatketaan toimenpiteitä elinkelpoisten yritysten tukemiseksi. Pidetään pankkialan taseet terveinä muun muassa jatkamalla järjestämättömiin lainoihin puuttumista.

2.5 Edetään talous- ja rahaliiton syventämisessä palautumiskyvyn lujittamiseksi. Näin vahvistetaan osaltaan euron kansainvälistä roolia ja edistetään EU:n taloudellisia etuja maailmanlaajuisesti.

3. Yleistä

3.1 Kevään 2020 talousennusteen synkät näkymät, joiden mukaan EU on ajautunut vuonna 2020 ennennäkemättömän syvään taantumaa, ovat toteutuneet. Covid-19-kriisi on aiheuttanut useita kysyntä- ja tarjontapuolen häiriöitä, joiden seurauksena bkt:n odotetaan supistuvan 7,8 prosenttia vuonna 2020. Myös työmarkkinatilanne on heikentynyt, vaikka kunnianhimoisten politiikkatoimien, kuten työajan lyhentämisyhteistyön, ansiosta talouden taantuma ei kaikilta osin heijastu työttömyyslukuissa. Tehtyjen työtuntien kokonaismäärä on kuitenkin vähentynyt ja työvoimaosuus on pienentynyt, kun työnhausta luopuneet työntekijät ovat poistuneet työmarkkinoilta.

3.2 Elpymisen ennustetaan olevan vuonna 2021 odotettua hitaampaa. Tilannetta hallitsee huomattava epävarmuus. ETSK korostaa, että on tärkeää ennakoita vakavia riskejä, kuten W-taantumaa, massatyöttömyyttä, konkurssseja, rahoitusmarkkinoiden epävakautta, deflaatiota sekä epävarmuudesta johtuvia kielteisiä vaikutuksia kulutukseen ja investointeihin. Pandemiakriisi todennäköisesti kärjistää nykyisiä ongelmia, joita ovat investointien vähäisyys, jäsenvaltioiden ja alueiden välisten erojen kasvu, eriarvoisuus yhteiskunnissa ja poliittiset jännitteet. Lisäksi tilanne saattaa vuonna 2021 johtaa kielteisiin pitkän aikavälin seurauksiin, samalla kun ilmastokriisiin on edelleen puututtava pikaisesti.

3.3 ETSK suhtautuu tämän valossa myönteisesti komission suosituspakettiin. Suosituksissa on otettu huomioon useita näkökohtia, joita ETSK on esittänyt lisälausunnossaan aiheesta "Euroalueen talouspolitiikka (2020)"⁽¹⁾. Elpymisen voi lisäksi onnistua vain, jos siihen liittyy talouden ja yhteiskunnan rakennemuutos, jolla pyritään yhdentyneempään, demokraattisempaan ja sosiaalisesti kehittyneempään unioniin. Talouspolitiikan päättäjien keskeisenä tehtävänä vuonna 2021 on luoda kestävä ja osallistavalle kasvulle suotuisa ympäristö, minkä vuoksi on olennaisen tärkeää palauttaa luottamus.

3.4 ETSK kannattaa vahvasti EU-tason tehokkaita keinoja kriisin torjumiseksi, kuten elpymis- ja palautumistukivälinettä. Nopea ja tehokas elpyminen edellyttää välttämättä solidaarisuutta. Eurooppalaiset yritykset, työntekijät ja kansalaisyhteiskunta tarvitsevat resursseja selviytyäkseen kriisistä. Näin ollen elpymissuunnitelmaa ei tulisi kyseenalaistaa eikä sen täytäntöönpanoa viivytellä. Kaikkein tarvittavaan yhteisymmärrykseen olisi päästävä mahdollisimman pian.

4. Erityistä

4.1 ETSK on tyytyväinen komission suositukseen varmistaa elpymistä tukeva politiikan viritys. Tukitoimenpiteiden lopettaminen liian aikaisin heikentäisi kriisin torjumiseen tarkoitettujen EU:n toimien vaikutuksia. Valtioiden tulisi voida ryhtyä tarvittaviin toimenpiteisiin nykyisestä velkatasostaan riippumatta. Paras tapa saada julkinen talous kestäväksi on varmistaa kestävä ja osallistava kasvu. Tuottavuuden tukeminen voisi nopeuttaa alijäämän supistamista tulevina vuosina⁽²⁾. Jotta estetään paluu vanhoihin finanssipoliittisiin sääntöihin ja hallitaan siirtymistä kohti vaurauteen keskittävää talouden ohjausjärjestelmää⁽³⁾, ETSK kehottaa painokkaasti jatkamaan tarkistusprosessia mahdollisimman pian. Uudistettuja finanssipoliittisia sääntöjä ei kuitenkaan tulisi ottaa käyttöön ennen kuin työttömyys vähenee merkittävästi.

4.2 ETSK on tyytyväinen komission suositukseen lisätä julkisten ja yksityisten investointien tasoa. Jotta voidaan toteuttaa elpymisen lyhyellä aikavälillä, vahvistaa kilpailukykyä, säilyttää globaalien talousmahdin asema ja turvata tulevien sukupolvien hyvinvoinnin edellyttämä sosiaalinen ja ekologinen perusta, on pikaisesti siirryttävä kestäväpohjaisiin ja vihreisiin investointeihin, infrastruktuuriin ja terveydenhuoltoon tehtäviin investointeihin ja/tai investointeihin, jotka lisäävät tuottavuutta. Investointeina olisi pidettävä myös työntekijöiden uudelleen koulutukseen liittyviä menoja. ETSK muistuttaa suosituksestaan ottaa käyttöön "kultainen sääntö".

⁽¹⁾ EUVL C 10, 11.1.2021, s. 79.

⁽²⁾ Belgian keskuspankki arvioi, että kriisistä johtuvalla poikkeuksellisella alijäämällä vuonna 2020 saattaa olla kertaluonteinen -4,6 prosentin vaikutus bkt:hen.

⁽³⁾ EUVL C 429, 11.12.2020, s. 227.

4.3 Pandemia lisää eriarvoisuutta ja sosiaalista syrjäytymistä. Kriisin seurauksista kärsivät eniten naiset, muuttajat, vammaiset henkilöt ja nuoret. Eniten kuitenkin kärsivät luultavasti ne, jotka olivat heikossa asemassa jo ennen kriisiä. Myös monet hyvässä työpaikassa olevat työntekijät pelkäävät työolojensa ja -ehtojensa heikentymistä ja tulojensa alentumista tai työttömyyttä. ETSK kehottaa asettamaan eriarvoisuuden torjunnan etusijalle kaikissa suunnitelluissa elpymistoimissa. On tutkittava tarkemmin kriisin vaikutusta sosiaaliseen syrjäytymiseen mutta myös lisääntyvään sosioekonomiseen epävarmuuteen, joka vaikuttaa merkittävään osaan väestöstä. Elpymisen hyötyjen tulisi jakautua tasaisesti, sillä tämä on ratkaisevan tärkeää luottamuksen vahvistamiseksi ja kysynnän vakauttamiseksi.

4.4 Sisämarkkinoiden yhdentymisen edistämisen tulisi edelleen olla tärkeä painopiste. Tähän kuuluu myös Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin periaatteiden täytäntöönpano. Liiketoimintaympäristön ja sosiaalisen ympäristön parantamisen on edettävä samaa tahtia. ETSK viittaa komission valmisteluasiakirjaan *Delivering on the UN's Sustainable Development Goals* (YK:n kestävän kehityksen tavoitteiden saavuttaminen), jossa todetaan: ”– – kestävän kehityksen tavoitteiden myötä EU keskittyy maapallon sietokyvyn mukaiseen kestäväan kasvuun, hyvinvointiin, osallisuuteen ja oikeudenmukaisuuteen. Näin tunnustetaan, että talouden on toimittava ihmisten ja maapallon hyväksi.” Aloitteita sosiaalisemman Euroopan edistämiseksi ovat muun muassa ehdotus direktiiviksi riittävästä vähimmäispalkoista ja toimintasuunnitelma Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin täytäntöön panemiseksi. ETSK on myös antanut lausunnot aiheista ”Eurooppalainen puitedirektiivi vähimmäistulosta”⁽⁴⁾ ja ”EU:n yhteiset vähimmäisvaatimukset työttömyysvakuutuksille”⁽⁵⁾.

4.5 Komitea suhtautuu myönteisesti myös työmarkkinoita koskeviin komission suosituksiin, joilla pyritään edistämään oikeudenmukaisia työoloja ja -ehtoja, varmistamaan työmarkkinaosapuolten osallistuminen politiikkojen laatimiseen ja vahvistamaan työmarkkinaosapuolten vuoropuhelua ja keskitettyä sopimista. ETSK kehottaa tiukentamaan vaatimuksia osallistettaessa työmarkkinaosapuolet ja kansalaisyhteiskunta ilmastopolitiikkaan. Hiilettömän talouden edellyttämää rakennemuutosta voitaisiin tukea asianomaisten alueiden ja työmarkkinaosapuolten välisellä sosiaalisella vuoropuhelulla sosiaalisten näkökohtien turvaamiseksi. Lisäksi on erittäin tärkeää varmistaa kansalaisyhteiskunnan osallistuminen elpymis- ja palautumistukivälineeseen liittyvien kansallisten suunnitelmien laatimiseen ja täytäntöönpanoon, ja sitä tulisi myös valvoa ohjausjakson puitteissa.

4.6 Veropetosten, aggressiivisen verosuunnittelun, rahanpesun ja korruption torjuntaan tarvitaan tehokkaita puitteita. ETSK kehottaa uudistamaan määrätietoisesti veropolitiikkaa, jotta voidaan vastata taloudellisiin, sosiaalisiin ja ekologisiin haasteisiin. Tähän sisältyy verorasituksen painopisteen siirtäminen työn verotuksesta kohti veropohjia, jotka ovat vähemmän haitallisia työvoiman tarjonnan kannalta, samalla kun otetaan huomioon tähän liittyvät jakaumavaikutukset ja vältetään regressiivisiä vaikutuksia. ETSK kehottaa myös ryhtymään pikaisiin toimiin liittyen määränemmistöpäätöksiin aiemmissa lausunnoissaan esittämiensä suositusten mukaisesti.⁽⁶⁾ Olisi tutkittava yritysvoittojen tosiasiallista vähimmäisverotusta ja sen täytäntöönpanomahdollisuutta. Lisäksi ETSK kehottaa edistämään merkittävästi uusien omien varojen käyttöönottoa elpymissuunnitelman mukaisesti.

4.7 ETSK on komission kanssa samaa mieltä siitä, että pankki- ja pääomaunioni on saatettava valmiiksi ja rahoitusmarkkinoiden vakaus on asetettava etusijalle. Pankkisektorilla osinkojen maksaminen on nyt – pääasiassa vapaaehtoiselta pohjalta – rajallista. Olisi harkittava mahdollisuutta jatkaa näitä rajoituksia ja keskeyttää osinkojen maksaminen kokonaan elpymisvaiheen aikana sellaisten pankkien osalta, jotka hyötyvät useista julkista tukitoimenpiteistä. Näin vähennettäisiin rahoitusmarkkinoiden epävakauden riskiä ja voitaisiin myös parantaa pankkien odotettua tuottoa.

Bryssel 27. tammikuuta 2021.

Euroopan talous- ja sosiaalikomitean
puheenjohtaja
Christa SCHWENG

⁽⁴⁾ EUVL C 190, 5.6.2019, s. 1.

⁽⁵⁾ EUVL C 97, 24.3.2020, s. 32.

⁽⁶⁾ EUVL C 353, 18.10.2019, s. 90, EUVL C 364, 28.10.2020, s. 29